

Sprøjtehus og Sprøjtevogn i Stenløse Bygade

Fortalt af Margrethe T. Justesen

Sprøjtehuset fra 1865, beliggende Stenløse Bygade 14z

Daværende bestyrelse i Stenløse Kultur- og Dilettantforening:

Fra venstre: Niels Haastrup, Jytte Rasmussen, Kim Bendixen, Karl Jensen samt Gyda Rathgen. Margrethe Justesen er fotografen.

Fra venstre: Ingeniør Carsten Dürkoop fra Odense Kommune, foreningens formand Margrethe T. Justesen samt formand for den nystiftede Sprøjtegruppe i foreningen Ole Gram.

I november 2016 annoncerede Odense kommune i de lokale aviser, at Sprøjtehusene i Odense kommune skulle nedrives eller overdrages, da de ikke længere tjente deres oprindelige formål.

Det lykkedes Stenløse Kultur- og Dilettantforening i samarbejde med Stenløse lokal historiske arkiv at få overdraget ejerskabet af Sprøjtehuset fra 1865, beliggende Stenløse Bygade 14z, med tilhørende Sprøjtevogn fra samme år. Overdragelsen fandt sted d. 10. maj 2017.

Foreningen holdt en fest ved sprøjtehuset for at fejre overdragelsen. Festen fandt sted d. 22. september 2017 med næsten 100 interesserede lokale festdeltagere. Mærkeligt nok fandt vi senere en platte, tegnet af kunstneren Svend Saabye, hvor der på bagsiden var noteret, at sidste brandudrykning med den gamle sprøjtevogn netop fandt sted d. 22. september i året 1922.

Brandsprøjten var trukket frem i efterårssolen, og det var ikke svært at se, at den trængte til en kærlig hånd. Hjulene var alle rådne af at stå på fugtigt underlag i mange år, og alt jern på vognen var belagt med et tykt lag rust.

Uden penge kom vi ikke ret langt. Det var åbenlyst, at der skulle arbejdes ihærdigt med vognen, og vores ønske var, så vidt muligt, at bringe den tilbage til original stand.

Vi fik den tanke, at vi kunne søge midler til renovering i Odense Kommunes Bydelspulje.

Det lykkedes at komme i betragtning. Odense Kommune var meget positiv overfor vores ansøgning, og i foråret 2018 blev der sat 125.000 kr. ind på foreningens konto til dækning af projektet med vogn og hus.

Arbejdet begynder

Sprøjtehusgruppen besøgte Tømrer Nikolaj Krause i Den fynske Landsby, og fik råd og vejledning om hus og vogn. Vi kontaktede en af landets få hjulmagere Ivan Bak i Østbirk. Han var meget interesseret i arbejdet med vores Sprøjtevogn og besøgte os ved flere lejligheder i Stenløse for at aftale den videre proces. Han henviste os desuden videre til malerfirmaet Malermestrene Børge Haves eftf. i Vissenbjerg, som var specialister i at renovere gammelt træværk og arbejde med linoliefernis, som de kunne se, at vognen oprindeligt var malet med. Et par møder blev holdt ved Sprøjtehuset med alle implicerede, og så kunne vi begynde.

Vognen hentes

En skøn solskinsdag i maj 2018 hentede Hjulmager Ivan Bak vores vogn til Østbirk. Det var planen, at han skulle renovere træværk og sandblæse jernet på vognen.

Fra Ivan Baks værksted. Hjulmageren arbejder med vognhjulene.

Efter endt arbejde hos Hjulmager Ivan Bak, transportererede han vognen til Malermestrene Børge Haves eftf. i Vissenbjerg, hvor den blev vasket grundigt og malet med linoliefernis nøjagtig i de oprindelige nuancer.

Malermester Lena Andersen finder her den helt rigtige farve til reparation af karret.

Et af de største problemer med vognhjulene var, at de stod i næsten konstant fugt. Derfor det store angreb af råd. Så imedens vognen var i kyndige hænder hos hjulmager og maler, fik vi den lokale entreprenør Egekærslund til at stå for en planering af jorden i og foran huset, så den værste fugt kunne holdes ude. Nye perlesten blev det også til.

Vi begyndte at se os om efter rekvisitter til sprøjtevognen og huset. Der manglede åbenlyst et strålerør til slangen, ligesom brandspande og måske skovle måtte have været en fast del af udstyret.

Et besøg på Falck museet ved Egeskov gav resultat. En flot donation herfra på 2 stk. strålerør samt nye koblinger til slangerne er nu en smuk del af vort udstyr til vognen.

I sprøjtehuset hang nogle besynderlige gamle læderlapper. Vi blev dog klogere ved besøget på Falck museet ved Egeskov. Læderbandagerne blev brugt til at snøre om slangerne, hvis der under brandslukningen opstod hul i slangen. Dette var hurtigere end at skifte slangen i farten.

Sprøjtehusgruppen blev igen aktiveret, og læderet blev behandlet med læderfedt, så det nu igen tager sig fint ud, alderen i betragtning.

Vognen kommer hjem

Mandag d. 3. september 2018 kom Sprøjtevognen hjem igen. Hjulmager Ivan Bak kom kørende ned ad Bygaden med trofæet, og vi kunne næsten ikke få armene ned igen. Vognen var bare blevet så flot. Jernet var blevet sandblæst og malet sort. En del af det oprindelige jern var så bevaret, at det kunne genbruges.

Også jernet omkring vognhjulene er genbrugt. Egerne i vognhjulene er bevarede, og malermestrene har bibeholdt de brandspor, der var afsat på træet. Efter grundig afvaskning fremstod teksten på tønderne overraskende tydelig igen. Der var blevet udført flere reparationer på træ og jern, men ikke mere, end at vognen nu står i sin næsten oprindelige stand.

Fest ved Sprøjtehuset

Nu var det tid til at festligholde det flotte resultat. Stenløse Kultur- og Dilettantforening var vært og havde berammet festlighederne til d. 22. september 2018. Der blev budt på grillpølser, øl fra fustager i en gammel ombygget brandbil fra Humble og popkorn til alle.

Alle beboere i Stenløse og Skt. Klemens var indbudte. Gaden var afspærret i 3 timer for gennemkørsel og ca. 150 gæster deltog i arrangementet. Det var en fantastisk dag. Falck museet på Egeskov mødte op med en gammel brandbil fra

1930, kørt af 2 friske veteraner fra Falck korpset. En moderne brandbil deltog også i festlighederne og kom kørende ned ad Bygaden med udrykningshornet sat til. Senere blev det børnenes tur til at hoppe op i bilen og se på herlighederne. Den dag blev der i alt grillet 176 pølser og udskænket 50 liter øl, selvfølgelig 1859.

Formand Margrethe T. Justesen byder velkommen.

Kasserer Kim Bendixen serverer brandvarme grillpølser og Bestyrelsesmedlem Gyda Rathgen skænker øl ud

Stenløse Kultur- og Dilettantforening samt Stenløse Sogns Lokalhistoriske Arkiv ønsker, at Sprøjtehus og Sprøjtevoan fremover vil blive samlingssted ved arrangementer for hele den lokale befolkning, så vi herved kan være med til at skabe netværk og sammenhold i området.

Bestyrelsesmedlem Niels Haastrup hygger om gæsterne.

Alle er altid velkomne til at kigge forbi!

Nøgler til sprøjtehuset findes hos formanden for Stenløse Kultur- og Dilettantforening

Formanden kan findes her: www.Sk-dilettant.dk

Anekdoter fra Sprøjtevognens tid i Stenløse

Fortalt af tidligere slagter Jens Jensen – genfortalt af Margrethe T. Justesen

Jens Jensen fortæller, at hans fader Carl Jensen var Brandmajor i det lokale brandværn. Han havde en flot kasket med metalembles på, som i mange år lå opbevaret i en plasticpose i et skab i barndomshjemmet. Den er desværre bortkommet.

Jens husker, at når der blev blæst i kohornet i tilfælde af brand, var der altid en bestemt lokal borger, der løb alt hvad remmer og tøjler kunne holde for at komme først til Sprøjtehuset. Der vankede nemlig en Skilling til første mand på pletten.

For at få vandtønderne vandtætte, blev sprøjtevognen jævnligt kørt en tur i gadekæret. Brandøvelser blev holdt 1 gang årligt

Efter 1922 havde Falck overtaget brandtjenesten i området, og de deltog i disse brandøvelser med en brandbil samt mandskab. De frivillige lokale brandmænd mødte op ved Sprøjtehuset, som regel på cykel, og nu skulle brandudstyret på den gamle Sprøjtevogn afprøves. Det endte som regel i et værre hurlumhej. De sprøjtede ud over gadekæret. Vandet stod som springvand ud af de utætte slanger, og det var svært at se de få dråber, som sneg sig ud af strålerøret.

Slangerne blev efter den noget mangelfulde brandøvelse hurtigt rullet sammen. Der var ikke tid til den omhyggelige ophængning til tørre, for der var noget helt andet og meget mere spændende i vente. Nemlig, den efterfølgende spisning med dertil hørende våde varer i Forsamlingshuset. Og det kunne kun gå for langsomt med at komme derhen. Her skete der noget. Der blev hygget godt igennem. Jens kan huske, at der ved en lejlighed sent om natten blev kørt på cykler rundt i spisesalen. En enkelt deltager vovede at sætte et bræt op på et bord, hvorpå han ville cykle. Eksperimentet endte med en brat nedstigning. Som regel sluttede disse ”brandøvelser” først ved 5 tiden om morgenen, og mange kom hjem med halsbrand.

Hvordan de fremmødte Falck folk kom hjem igen melder historien intet om!

I 1961 kommer Jens en dag forbi huset på Stenløse Bygade nr. 15. Ilden raser i taget. Jens hjælper med at bære møblerne ud, og Falck er på vej med deres brandbil. Jens mener ikke, at den gamle sprøjtevogn med de utætte slanger overhovedet nåede ud af sprøjtehuset den dag. Alfred ”gartner” var som altid den første og klar, da brandbilerne ankom.

Alfred tager fat i brandslangen fra Falck bilen. Slangen fyldes med vand, og der er et noget bedre tryk på, end Alfred er vant til fra den gamle Sprøjtevogn. Vandtrykket får Alfred til at snurre en omgang rundt om sig selv, hvorpå han får rettet vandstrålen direkte ind gennem et vindue og ud af et vindue på den modsatte side. Her stod så en brandmand fra Falck, som blev skudt i sæk af den kraftige stråle. Alfred måtte herefter opgive sin tjans ved brandslangen den dag. Huset blev reddet fra den totale nedbrænding. Beboerne i huset havde lagt adskillige aviser og blade op under stråtaget for at isolere. Da disse blev våde, forhindrede de ilden i at brede sig videre ned i ejendommen. Huset blev fint renoveret og fremstår den dag i dag i meget smuk stand, takket være ivrige og til tider meget muntre lokale brandmænd og Odense Brandvæsen.